

6. Digital transformation and the future of work. *OECD*. 2023. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/digital-transformation.html>
7. Top Strategic Technology Trends for 2024. *Gartner*. 2023. URL: <https://www.gartner.com/en/articles/gartner-top-10-strategic-technology-trends-for-2024>
8. Responsible AI is better AI. *H&M Group*. 2021. URL: <https://hmggroup.com/our-stories/responsible-ai-is-better-ai/>
9. What we do: Artificial Intelligence (AI). *Amazon*. URL: <https://www.aboutamazon.com/what-we-do/artificial-intelligence-ai>
10. Hsiao K.-J., Feng Y., Lamkhede S. Foundation Model for Personalized Recommendation. *Netflix Technology Blog*. 2023. URL: <https://netflixtechblog.com/foundation-model-for-personalized-recommendation-1a0bd8e02d39>

REFERENCES

- "Digital transformation and the future of work". *OECD*. 2023. <https://www.oecd.org/en/topics/policy-issues/digital-transformation.html>
- "Digital transformation: Unlocking value through technology". *Deloitte*. 2023. <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/topics/digital-transformation.html>
- Davenport, T. H., and Ronanki, R. "Artificial Intelligence for the Real World". *Harvard Business Review*. January-

- February 2018. <https://hbr.org/2018/01/artificial-intelligence-for-the-real-world>
- Hsiao, K.-J., Feng, Y., and Lamkhede, S. "Foundation Model for Personalized Recommendation". *Netflix Technology Blog*. 2023. <https://netflixtechblog.com/foundation-model-for-personalized-recommendation-1a0bd8e02d39>
- "Responsible AI is better AI". *H&M Group*. 2021. <https://hmggroup.com/our-stories/responsible-ai-is-better-ai/>
- "Technology Vision 2025: Harnessing AI's transformative power in the energy sector". *Accenture*. February 18, 2025. <https://www.accenture.com/us-en/blogs/energy/technology-vision-2025-harnessing-ai-transformative-power-energy-sector>
- "The economic potential of generative AI: The next productivity frontier". *McKinsey & Company*. 2023. <https://www.mckinsey.com/capabilities/mckinsey-digital/our-insights/the-economic-potential-of-generative-ai-the-next-productivity-frontier>
- "The Future of Jobs Report 2023". *World Economic Forum*. 2023. <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-jobs-report-2023/>
- "Top Strategic Technology Trends for 2024". *Gartner*. 2023. <https://www.gartner.com/en/articles/gartner-top-10-strategic-technology-trends-for-2024>
- "What we do: Artificial Intelligence (AI)". *Amazon*. <https://www.aboutamazon.com/what-we-do/artificial-intelligence-ai>

УДК 658.15:330.131.7

JEL: D81; G32

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-5-520-527>

КЛАСИФІКАЦІЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ РИЗИКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

©2025 СТОЛЯР Б. Б.

УДК 658.15:330.131.7

JEL: D81; G32

Столяр Б. Б. Класифікація та особливості дії ризиків в умовах економічної нестабільності діяльності підприємств

У сучасних умовах господарювання підприємств посилюються прояви економічної нестабільності, що зумовлює зростання рівня невизначеності та ризикованості середовища функціонування. Ризики, які виникають у таких умовах, втрачають статус ізольованих явищ і трансформуються в системні дестабілізуючі чинники, що впливають на всі складові економічної діяльності. У статті здійснено комплексний теоретичний аналіз природи ризиків, узагальнено підходи до їх трактування в економічній науці, а також визначено особливості трансформації ризиків у багатовекторні загрози внаслідок дії зовнішніх і внутрішніх дестабілізаторів. Автором виділено специфічні характеристики ризиків, що активізуються під впливом зовнішніх шоків, глобальних криз, інституційної нестабільності та технологічних змін, зокрема високу динамічність, мультиплікативність, низьку передбачуваність і системність впливу. Обґрунтовано необхідність поглибленої класифікації ризиків з урахуванням їх впливу на економічну стійкість підприємства. Запропоновано авторську структуру ризиків за функціональними сферами, яка охоплює операційні, фінансові, управлінські, технологічні та репутаційні ризики, а також виявлено їхню взаємозалежність. Розкрито механізми поширення ризиків у межах підприємства та проаналізовано їх вплив на фінансові результати, конкурентоспроможність і стратегії розвитку. Особлива увага приділена обґрунтуванню потреби у створенні адаптивної системи управління ризиками як базового інструменту зміцнення економічної безпеки підприємства в умовах економічної турбулентності.

Ключові слова: економічна нестабільність, ризики підприємства, небезпеки, діяльність, системність, класифікація ризиків, економічна безпека, дестабілізуючі чинники.

Рис.: 2. **Бібл.:** 17.

Stoliar B. B. A Classification and the Features of the Impact of Risks under Conditions of Economic Instability in Enterprises' Operations

In the current conditions of enterprise management, manifestations of economic instability are intensifying, resulting in an increase in the level of uncertainty and risk in the operating environment. The risks that arise in such conditions lose their status as isolated phenomena and transform into systemic destabilizing factors that affect all components of economic activity. The article provides a comprehensive theoretical analysis of the nature of risks, generalizes the approaches to their interpretation in economic science, and identifies the peculiarities of risk transformation into multi-vector threats due to the influence of external and internal destabilizers. The author highlights specific characteristics of risks activated by external shocks, global crises, institutional instability, and technological changes, including high dynamism, multiplicativity, low predictability, and systematic impact. The necessity for a more in-depth classification of risks considering their impact on the economic stability of the enterprise has been substantiated. An author's approach to structuring risks by functional areas has been proposed, which encompasses operational, financial, managerial, technological, and reputational risks, as well as their interdependencies. The mechanisms of risk propagation within the enterprise have been revealed, and their impact on financial outcomes, competitiveness, and development strategies analyzed. Particular attention has been given to substantiating the need for the creation of an adaptive risk management system as a fundamental tool for strengthening the economic security of the enterprise in the context of economic turbulence.

Keywords: economic instability, enterprise risks, activities, threats, systemic nature, risk classification, economic security, destabilizing factors.

Fig.: 2. Bibl.: 17.

Stoliar Borys B. – Postgraduate Student of the Department of Economics, State University "Kyiv Aviation Institute" (1 Liubomyra Husara Ave., Kyiv, 03058, Ukraine)

E-mail: Greg88t@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-5052-9402>

У сучасних умовах глобальних трансформацій та зростаючої економічної турбулентності підприємства функціонують у середовищі, що характеризується високим рівнем невизначеності, нестабільністю ринкових параметрів та частими змінами регуляторної політики. Це зумовлює активізацію різноманітних ризиків, які стають постійним елементом підприємницької діяльності та вимагають від суб'єктів господарювання підвищеної стійкості, адаптивності та гнучкості в управлінні. Усе це спричиняє трансформацію традиційних підходів до оцінювання ризиків і посилює потребу в створенні інтегрованих систем антикризового реагування.

Особливої актуальності проблема управління ризиками набуває в умовах економічної нестабільності, яка супроводжується посиленням інституційних загроз, руйнуванням логістичних ланцюгів, зростанням інфляційного тиску та нестабільністю валютних ринків. За таких умов ризики перестають бути окремими випадковими подіями, і стають комплексними, системними чинниками, що охоплюють усі рівні функціонування підприємства – від стратегічного планування до операційного управління. Саме тому необхідним є науково обґрунтоване переосмислення природи ризиків та їхньої ролі в забезпеченні економічної безпеки підприємств.

Дослідженню економічної нестабільності діяльності підприємств під впливом небезпек присвячені роботи цілої ряду вчених, а саме: Васюткіна

Н., Андрієнко, М., Самітов, Р. [1], Тульчинська С. О., Солосіч О. С. [7], Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. [8], Antonenko K., Mozharskyi B., Chernyaha L., Zelinskyi Y.-V., Bavyko O. [9], Arefiev S., Shevchenko I., Savkiv U., Hovsieiev D., Tsizhma Y. [10], Arefiev S., Nemashkalo K. [11], Lutskyi M., Arefieva O., Kovalchuk A., Tytykalo V., Kopcha Y. [15], Pohrebniak A., Chobitok V., Mushnykova S., Semenchuk T., Porsiurova I. [16]; питанням класифікації та особливості дії ризиків в умовах невизначеності та змін – Волошина-Сідей В. В. [2], Гринько Т., Гвініашвілі Т., Юлдашев Р. [3], Пасінович І. І., Гутак В. М., Перетятко Л. А. [4], Сімкова Т., Копча Ю. [5], Ткачук Г. Ю. [6], Arefieva O., Polous O., Arefiev V., Kopcha Y. [12], Khanin S., Dergaliuk M., Arefieva O., Murashko M., Nusinova O. [13], Lepeyko T., Oviechkina O., Shkoda M., Babiy L., Goncharenko I. [14], Prokhorova V. V., Yukhman Y. V. [17].

Проведений аналіз вітчизняних і зарубіжних публікацій засвідчує, що наукова спільнота приділяє значну увагу проблематиці ризиків і загроз у діяльності підприємств в умовах економічної турбулентності. Дослідники зосереджуються на визначенні чинників дестабілізації, які впливають на ключові аспекти функціонування підприємств, а також на розробці методичних підходів до оцінювання ризиків у нестабільному середовищі. Разом із тим, в умовах постійного ускладнення зовнішніх впливів і появи нових джерел ризиків,

зберігається потреба в подальшому розвитку наукового інструментарію, що дозволяє системно ідентифікувати загрози та прогнозувати їх вплив на економічну безпеку суб'єктів господарювання.

Зокрема, актуальним залишається питання класифікації ризиків не лише за джерелами виникнення, але й за характером їх дії на стійкість підприємства, з урахуванням мультиплікативного ефекту та міжвидової взаємодії. У цьому контексті потребує посилення науковий дискурс щодо інституціоналізації ризик-менеджменту як складової стратегічного управління. Такий підхід дозволить не лише підвищити ефективність реагування на деструктивні впливи, а й забезпечити формування адаптивної моделі управління, здатної підтримувати довгострокову стабільність і конкурентоспроможність підприємства в умовах змінного середовища.

Метою статті є поглиблення теоретико-методичного обґрунтування сутності та специфіки дії ризиків у діяльності підприємств в умовах економічної нестабільності, а також розробка класифікаційної моделі ризиків для посилення управлінських рішень у сфері забезпечення економічної безпеки.

Сучасні умови функціонування суб'єктів господарювання характеризуються не лише загальним підвищенням рівня невизначеності, а й зростаючою частотою та масштабністю кризових явищ у зовнішньому середовищі, що охоплюють політичну, економічну, соціальну та технологічну сфери. Глобалізаційні процеси, геополітична нестабільність, енергетичні шоки, інфляційні хвилі, руйнування логістичних ланцюгів та інституційні трансформації призводять до формування нових конфігурацій ризиків, здатних суттєво трансформувати стратегії та тактики ведення бізнесу.

У цих умовах підприємства все частіше стикаються із ситуаціями, коли раніше ефективні управлінські рішення втрачають свою результативність через кардинальні зміни в зовнішньому середовищі. Як наслідок, зростає інтенсивність впливу ризиків на економічну стійкість підприємств, що проявляється в коливаннях фінансових результатів, порушеннях виробничих циклів, втраті конкурентоспроможності та зниженні потенціалу розвитку. У зв'язку з цим виникає нагальна потреба в комплексному та системному дослідженні сутності ризиків як ключового дестабілізуючого чинника, що пронизує всі рівні та етапи функціонування підприємства – від стратегічного планування до оперативного управління. Ризики у сучасному розумінні перестають бути лише ймовірнісними відхиленнями від очікуваних результатів: вони перетворюються на постійно діючі фактори, що ви-

магають адаптивності, гнучкості та високого рівня обґрунтованості прийняття рішень в умовах багатоваріантності сценаріїв розвитку ситуації.

Поняття ризику в економічній науці є багатозначним та інтерпретується залежно від наукової школи, предметної області та рівня дослідження. Згідно з позицією Ткачук Г. Ю., «Ефективність управління ризиками, крім ступеня ймовірності настання події залежить від оцінки ймовірності отримання збитків, які несе за собою реалізація рішень за умов невизначеності, що можуть завести підприємство у різні зони ризику та спричинити розвиток кризових явищ» [6, с. 66]. Аналізуючи наукові підходи, можна дійти висновку, що економічний ризик виступає невід'ємною складовою управління підприємством, а в умовах економічної нестабільності він трансформується в багатовекторний і системно значущий фактор, що впливає на всі складові господарської діяльності. У таких умовах виникають особливі форми ризиків, які мають тенденцію до посилення негативного впливу через ефект мультиплікації зовнішніх шоків. Економічна нестабільність як передумова активізації ризиків проявляється через порушення макроекономічної рівноваги, інституційну невизначеність, волатильність ринків та непередбачуваність регуляторної політики.

Як зазначають Гринько Т., Гвініашвілі Т., Юлдашев Р., «Головним чинником ризику є ймовірність настання небезпечних подій та негативних наслідків, які можуть виникнути та в подальшому перешкоджати досягненню цілей підприємства. Управління ризиками зосереджене на зменшенні ймовірності виникнення таких подій або їх наслідків» [3, с. 224]. На нашу думку, особливої уваги набуває розмежування ризиків, що виникають безпосередньо внаслідок зовнішніх дестабілізуючих процесів (екзогенні ризики), та тих, що формуються внаслідок внутрішньої невідповідності управлінських дій реальним викликам (ендогенні ризики). У періоди нестабільності кордони між цими групами стають розмитими, що ускладнює процес оцінювання, прогнозування та нейтралізації ризиків. Загалом, ризики в умовах економічної нестабільності мають такі специфічні характеристики (рис. 1).

Висока динамічність ризиків, яка полягає в постійній зміні їх типів, джерел і форм прояву, зумовлює втрату ефективності традиційних управлінських інструментів, що ґрунтуються на сталих моделях прогнозування. Це, своєю чергою, негативно позначається на якості прийняття рішень, підвищує ймовірність управлінських помилок і спричиняє зростання внутрішніх дисбалансів у діяльності підприємства. «Фінансовий ризик прояв-

Рис. 1. Вплив специфічних характеристик ризиків в умовах економічної нестабільності

ляється в діяльності підприємства в наступному:
 1) розбалансованість грошових потоків – тривале перевищення обсягів витрачання грошових коштів над їх надходженнями (в операційній діяльності). Внаслідок цього підприємство відчуває дефіцит платіжних засобів і виникає ризик ліквідності;
 2) перевищення витрат над доходами, що веде до погіршення фінансових результатів, зниження рентабельності діяльності» [4, с. 80].

Системність впливу ризиків призводить до того, що їх негативні наслідки охоплюють не окремі сфери, а всі функціональні підсистеми підприємства, включно з фінансовою, виробничою, логістичною, маркетинговою та кадровою. У результаті порушується цілісність бізнес-процесів, знижується узгодженість управлінських дій і втрачається здатність підприємства ефективно реагувати на зміни середовища.

Низька передбачуваність ризиків, зумовлена посиленням інформаційної асиметрії та швидкими трансформаціями ринкових умов, унеможливає точне планування розвитку підприємства. «Види ризиків у різні періоди часу змінюються, ці тимчасові зміни можуть коливатися, як і їх поєднання, й інтенсивність впливу на бізнес, але вони при-

сутні постійно, формують базові основи підприємницької діяльності. Це відбивається у динаміці та розвитку підприємницької структури, впливає на розміри і періодичності одержання доходу, а також визначає ціну помилки і міру відповідальності суб'єкта підприємництва» [2, с. 73]. Зменшення горизонту стратегічного бачення призводить до переорієнтації з довгострокових програм на короткострокові тактичні заходи, що, своєю чергою, уповільнює інноваційний розвиток та підвищує залежність підприємства від зовнішніх впливів.

Посилення мультиплікативного ефекту означає, що дія одного ризику здатна породжувати нові ризики, формуючи ефект ланцюгової реакції. Наприклад, фінансові втрати можуть спровокувати порушення контрактів, що вплине на ділову репутацію підприємства, ускладнить доступ до нових ринків і фінансових ресурсів, і в кінцевому підсумку загрожуватиме виживанню підприємства.

Всі вищезазначені ефекти поглиблюють економічну нестабільність самого підприємства, знижують рівень його економічної безпеки та формують потребу в адаптації організаційно-економічного механізму управління для забезпечення належного рівня стійкості до ризиків.

Саме тому аналіз і класифікація ризиків в умовах економічної нестабільності є необхідним етапом розробки стратегічних підходів до їх нейтралізації.

У сучасних умовах нестабільності зовнішнього середовища ефективне управління ризиками неможливе без їх систематизації, що дає змогу виявити ключові зони вразливості підприємства та сформувати цілісну картину загроз. Класифікація ризиків у контексті економічної нестабільності повинна враховувати не лише джерела їх виникнення, а й характер впливу на стійкість і життєздатність підприємства. Така класифікація має бути багаторівневою та відображати комплекс взаємопов'язаних факторів (рис. 2).

У період економічної нестабільності значного поширення набувають операційні ризики, що пов'язані з порушенням поточних виробничо-господарських процесів. Неритмічність постачання сировини, дефіцит ресурсів, збої в логістиці, зміни в попиті – все це може спричинити втрати продуктивності, підвищення витрат і зриви контрактів.

У поєднанні з невизначеністю ринку це створює тиск на прибутковість і репутацію підприємства.

«Одним із ключових аспектів є фінансова стабільність, яка забезпечується ефективним управлінням ресурсами, оптимізацією витрат та створенням резервних фондів. Гнучкість та адаптивність управління дозволяють швидко реагувати на зміни ринку, адаптувати стратегії до нових умов і приймати виважені рішення. Системний ризик-менеджмент і антикризове управління дають змогу аналізувати загрози, прогнозувати потенційні ризики та своєчасно вживати заходів для їхньої мінімізації» [5, с. 173]. Фінансові ризики у кризових умовах зростають у зв'язку з валютною нестабільністю, інфляційним навантаженням, ускладненим доступом до кредитних ресурсів, зміною фіскального навантаження. Вони особливо небезпечні, оскільки здатні швидко трансформуватись у кризу ліквідності, платоспроможності або повний фінансовий крах підприємства. Зростає також ризик неплатежів з боку контрагентів, що дестабілізує фінансові потоки.

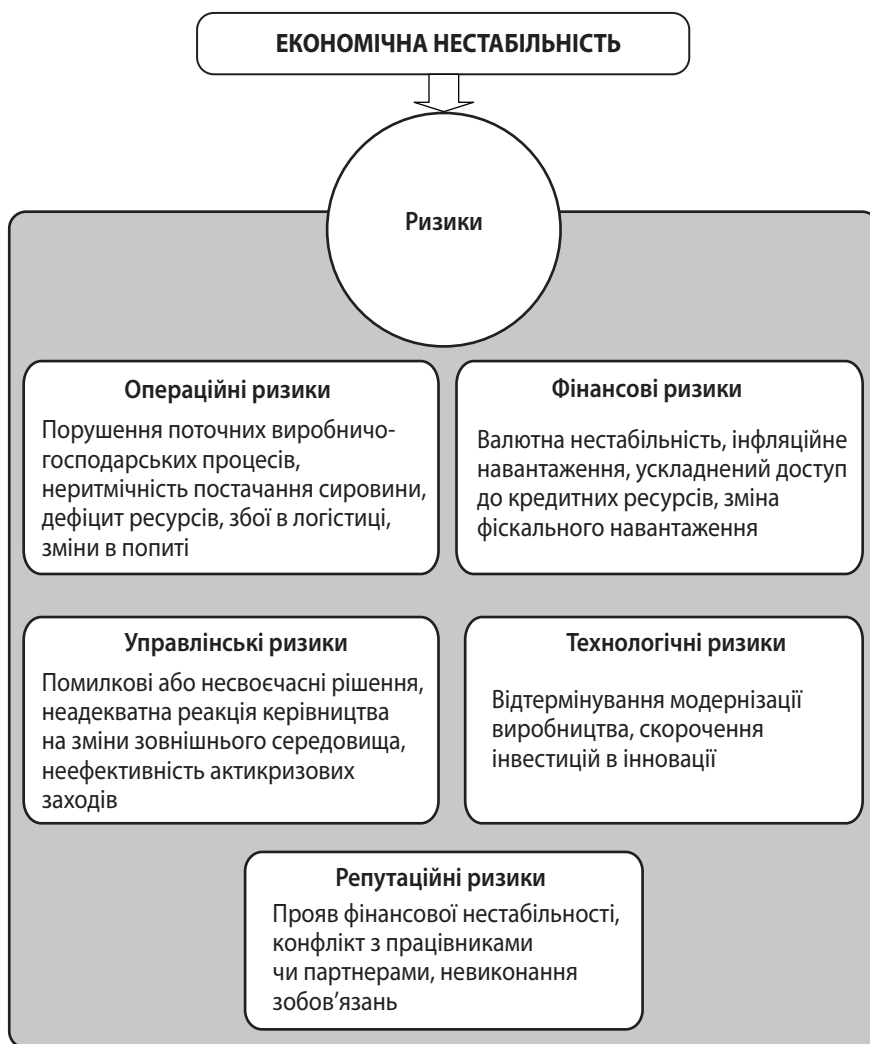

Рис. 2. Класифікація ризиків за характером впливу на стійкість підприємства

До *управлінських ризиків* належать помилкові або несвоєчасні рішення, неадекватна реакція керівництва на зміни зовнішнього середовища, неефективність антикризових заходів. У період нестабільності такі ризики посилюються внаслідок обмеженого часу на ухвалення рішень, відсутності повної інформації та дефіциту внутрішніх компетенцій.

Технологічні ризики пов'язані з тим, що в умовах економічної невизначеності підприємства часто відтермінують модернізацію виробництва, скорочують інвестиції в інновації, що знижує їхню конкурентоспроможність. У результаті підприємство ризикує опинитися в технологічному відставанні, що ще більше підсилює економічну вразливість. «Використання нових технологій підвищує ефективність діяльності компаній за рахунок покращення фінансової стійкості завдяки швидкості прийняття управлінських рішень, зменшення дебіторської заборгованості завдяки підвищенню керованості та прозорості відносин з клієнтами, створення нового потужного каналу збуту продукції, що розширює спектр послуг для потенційних клієнтів компанії в умовах глобального електронного ринку комерції» [10, с. 1532].

Особливу групу становлять *репутаційні ризики*, які стають дедалі актуальнішими в епоху диджиталізації та миттєвого поширення інформації. Будь-який прояв фінансової нестабільності, конфлікт з працівниками чи партнерами, невиконання зобов'язань – усе це швидко стає відомим громадськості та може викликати втрату довіри з боку клієнтів, інвесторів і державних інституцій. «Пріоритетним завданням в Україні у повоєнний час має бути проведення ефективної антикризової політики, у рамках якої необхідно поєднати реалізацію стратегій відновлення й відбудови національної економіки, реформ і заходів з мінімізації негативних впливів нових загроз національній безпеці» [8, с. 16].

Можна стверджувати, що в умовах економічної нестабільності посилюється взаємозв'язок між різними видами ризиків, і кожен із них може стати каталізатором для виникнення нових загроз. Саме тому класифікація ризиків повинна служити не лише аналітичним інструментом, а й основою для побудови ефективної системи управління ризиками як ключового компонента економічної безпеки підприємства.

ВИСНОВКИ

У межах проведеного дослідження розкрито природу, специфіку та системну дію ризиків, що супроводжують діяльність підприємств в умовах економічної нестабільності. Обґрунтовано, що в сучасних умовах господарювання ризики втрача-

ють статус окремих епізодичних загроз і трансформуються в постійно діючі дестабілізуючі фактори, які взаємодіють між собою та формують складні ланцюги негативних ефектів. Особливої значущості набуває їх мультиплікативний вплив, що проявляється у здатності одного виду ризику провокувати появу інших, ускладнюючи тим самим функціонування підприємства як цілісної системи.

Запропонована у статті класифікація ризиків за характером їх впливу на стійкість підприємства забезпечує глибше розуміння механізмів формування та передачі ризикогенних впливів у межах організаційної структури. Виділення операційних, фінансових, управлінських, технологічних і репутаційних ризиків дає змогу більш точно ідентифікувати зони вразливості та сформувати основу для оцінювання потенційних загроз з урахуванням їх системної взаємозалежності.

Доведено, що ефективне управління ризиками в умовах нестабільного середовища потребує перегляду традиційних управлінських моделей і впровадження адаптивного підходу, який враховує не лише зовнішні фактори, але й внутрішній рівень готовності підприємства до протидії деструктивним впливам. З огляду на це, формування інтегрованої системи антикризового управління розглядається як пріоритетний напрям посилення економічної безпеки. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Васюткіна Н. В., Андрієнко М. М., Самітов Р. О. Стратегічне управління людськими ресурсами підприємства на основі інноваційно-креативних компетенцій. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2. С. 15–22.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-3>
2. Волошина-Сідей В. В. Аналіз оцінки ризиків як інструмент сталого розвитку підприємництва в умовах глобальних викликів та коронакризи. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2. С. 72–76.
DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-2-13>
3. Гринько Т., Гвініашвілі Т., Юлдашев Р. Аналіз систем управління ризиками на підприємствах. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 2. С. 223–236.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.223>
4. Пасінович І. І., Гутак В. М., Перетятко Л. А. Нестабільність середовища функціонування як фактор фінансових ризиків для підприємства. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2024. Т. 6. № 2. С. 77–86.
DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.077>
5. Сімкова Т., Копча Ю. Стратегічні імперативи забезпечення економічної безпеки підприємства в

- умовах інноваційного розвитку під впливом невизначеності і ризиків. *Економічний аналіз*. 2025. Т. 35. № 1. С. 167–177.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.167>
6. Ткачук Г. Ю. Ефективне управління підприємством в умовах кризових станів та ризиків. *Економічний простір*. 2023. № 183. С. 64–68.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-10>
 7. Тульчинська С. О., Солосіч О. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки підприємництва в умовах воєнного стану. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2022. № 3. С. 97–102.
DOI: <https://doi.org/10.51369/3083-5917-2024-1-10>
 8. Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Ризики та загрози національній безпеці: сутність і класифікація. *Бізнес Інформ*. 2024. № 10. С. 6–22.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-6-22>
 9. Antonenko K., Mozharskyi B., Chernyaha L. et al. Analysis of the Impact of Economic Initiatives on Business in Europe and Ukraine: Opportunities and Challenges. *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*. 2024. Vol. 22. Iss. 2. P. 10440–10451.
DOI: <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.00789>
 10. Arefiev S., Shevchenko I., Savkiv U. et al. Management of the global competitiveness of companies in the field of electronic commerce in the conditions of digitalization. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2023. Vol. 101. No 4. P. 1527–1537. URL: <https://www.jatit.org/volumes/Vol101No4/31Vol101No4.pdf>
 11. Arefiev S., Nemashkalo K. Prospects of Leadership Style Formation Regarding Generation Z. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2023. Vol. 8. No. 3. P. 131–136.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-19>
 12. Arefieva O., Polous O., Arefiev V., Kopcha Y. Intellectualization of Human Capital Development in the Digital Economics: the Importance for Improvement of Economic Security of Enterprises. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. Vol. 8. Iss. 3C. P. 176–182. URL: <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3c/C10301183C19.pdf>
 13. Khanin S., Dergaliuk M., Arefieva O. et al. Organizational-Economic Mechanism of Providing Sustainability of the Region's Development Based on the Impact of the Potencial-Forming Space in Conditions of the Creative Economy Formation. *IJCSNS Science and Network Securiry*, 2022. Vol. 22. No. 2. P. 348–356.
DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.44>
 14. Lepeyko T., Oviechkina O., Shkoda M., Babi L., Goncharenko I. The security aspect of the modeling of financial monitoring and accounting of the innovation cluster economic activity. *Journal of Hygienic Engineering & Design*. 2023. Vol. 42. P. 388–398. URL: <https://keypublishing.org/jhed/jhed-volumes/jhed-volume-42-fpp-38-tetyana-lepeyko-olena-ov%D1%96echkina-mariana-shkoda-lesya-babi-lyryna-goncharenko-2023-the-security-aspect-of-the-modeling-of-financial-monitoring-and-accounting/>
 15. Lutskyi M., Arefieva O., Kovalchuk A., Tytykalo V., Kopcha Y. Spatial management of enterprise resources upply adaptation in circular economy conditions. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2023. 1150 (1).
DOI: <https://doi.org/10.1088/1755-1315/1150/1/012011>
 16. Pohrebniak A., Chobitok V., Mushnykova S. et al. Strategic management of the investment support of the activity of enterprises in the conditions of the global challenges. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. Vol. 45. Iss. 3. P. 258–266.
DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.26>
 17. Prokhorova V. V., Yukhman Y. V. Dominant Impact of Structural Transformation of the Economy of Ukraine on the Efficiency of the Investment Potential Development of Enterprises under Conditions of Uncertainty. *Проблеми економіки*. 2022. № 3. С. 62–69.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-3-62-69>

REFERENCES

- Antonenko, K. et al. "Analysis of the Impact of Economic Initiatives on Business in Europe and Ukraine: Opportunities and Challenges". *Pakistan Journal of Life and Social Sciences*, vol. 22, no. 2 (2024): 10440-10451.
DOI: <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.00789>
- Arefiev, S. et al. "Management of the global competitiveness of companies in the field of electronic commerce in the conditions of digitalization". *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 2023. <https://www.jatit.org/volumes/Vol101No4/31Vol101No4.pdf>
- Arefiev, S., and Nemashkalo, K. "Prospects of Leadership Style Formation Regarding Generation Z". *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 8, no. 3 (2023): 131-136.
DOI: <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-3-19>
- Arefieva, O. et al. "Intellectualization of Human Capital Development in the Digital Economics: the Importance for Improvement of Economic Security of Enterprises". *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. <https://www.ijrte.org/wp-content/uploads/papers/v8i3c/C10301183C19.pdf>
- Hrynko, T., Hviniasvili, T., and Yuldashev, R. "Analiz system upravlinnia ryzykamy na pidpriemstvakh" [Analysis of Risk Management Systems in Enterprises]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 34, no. 2 (2024): 223-236.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2024.02.223>
- Khanin, S. et al. "Organizational-Economic Mechanism of Providing Sustainability of the Region's Development Based on the Impact of the Potencial-Forming Space in Conditions of the Creative Economy Formation". *IJCSNS Science and Network Securiry*, vol. 22, no. 2 (2022): 348-356.
DOI: <https://doi.org/10.22937/IJCSNS.2022.22.2.44>
- Khaustova, V. Ye., and Trushkina, N. V. "Ryzyky ta zahrozy natsionalnii bezpetsi: sutnist i klasyfikatsiia" [Risks

and Threats to National Security: Essence and Classification]. *Biznes Inform*, no. 10 (2024): 6-22.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-10-6-22>

Lepeyko, T. et al. "The security aspect of the modeling of financial monitoring and accounting of the innovation cluster economic activity". *Journal of Hygienic Engineering & Design*. 2023. <https://keypublishing.org/jhed/jhed-volumes/jhed-volume-42-fpp-38-tetyana-lepeyko-olena-ov%D1%96echkina-mariana-shkoda-lesya-babiy-iryna-goncharenko-2023-the-security-aspect-of-the-modeling-of-financial-monitoring-and-accounting/>

Lutskyi, M. et al. "Spatial management of enterprise resources upply adaptation in circular economy conditions". *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science* (2023): 1150 (1).
DOI: [10.1088/1755-1315/1150/1/012011](https://doi.org/10.1088/1755-1315/1150/1/012011)

Pasinovych, I. I., Hutak, V. M., and Peretiatko, L. A. "Nestabilnist seredovyshcha funktsionuvannia yak faktor finansovykh ryzykiv dlia pidpriemstva" [Instability of the Operating Environment as a Factor of Financial Risks for the Enterprise]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, vol. 6, no. 2 (2024): 77-86.
DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2024.02.077>

Pohrebniak, A. et al. "Strategic management of the investment support of the activity of enterprises in the conditions of the global challenges". *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 45, no. 3 (2023): 258-266.
DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2023.26>

Prokhorova, V. V., and Yukhman, Y. V. "Dominant Impact of Structural Transformation of the Economy of Ukraine on the Efficiency of the Investment Potential Development of Enterprises under Conditions of Uncertainty". *Problemy ekonomiky*, no. 3 (2022): 62-69.
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-3-62-69>

Simkova, T., and Kopcha, Yu. "Stratehichni imperatyvy zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemst-

va v umovakh innovatsiinoho rozvytku pid vplyvom nevyznachenosti i ryzykiv" [Strategic Imperatives of Ensuring Economic Security of an Enterprise in the Context of Innovative Development under the Influence of Uncertainty and Risks]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 35, no. 1 (2025): 167-177.
DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.01.167>

Tkachuk, H. Yu. "Efektyvne upravlinnia pidpriemstvom v umovakh kryzovykh staniv ta ryzykiv" [Efficient Management of the Enterprise in Crisis and Risks]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 183 (2023): 64-68.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/183-10>

Tulchynska, S. O., and Solosich, O. S. "Kontseptualni zasady zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu" [Conceptual Basis of Ensuring Economic Security of Ukraine: Evolution and Current State]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, no. 3 (2022): 97-102.
DOI: <https://doi.org/10.51369/3083-5917-2024-1-10>

Vasiutkina, N. V., Andriienko, M. M., and Samitov, R. O. "Stratehichne upravlinnia liudskymy resursamy pidpriemstva na osnovi innovatsiino-kreatyvnykh kompetentsii" [Strategic Human Resource Management of the Enterprise Based on Innovative and Creative Competences]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 2 (2024): 15-22.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-3>

Voloshyna-Sidei, V. V. "Analiz otsinky ryzykiv yak instrument staloho rozvytku pidpriemnytstva v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta koronakryzy" [Analysis of Risk Assessment as a Tool for Sustainable Development of Entrepreneurship in the Context of Global Challenges and the Corona Crisis]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk*, no. 2 (2021): 72-76.
DOI: <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2021-2-13>

Науковий керівник – Титикало В. С., доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки Державного університету «Київський авіаційний інститут»